

۸- دامنه پژوهش (Research Delimitation):

در دامنه پژوهشی باید به سه مطلب پرداخته شود:

الف) دامنه موضوعی: پژوهشگر به روشنی مشخص می کند که چه موضوعاتی در آن زمینه علمی در پژوهش وی وجود دارد و یا در پژوهش وی وجود ندارد. مثال: «طراحی الگوی برنامه ریزی بازاریابی خارجی برای ایران» (مطالعه تطبیقی) در این پژوهش برنامه ریزی استراتژیک و بلند مدت مطرح است، بنابر این برنامه ریزی کوتاه مدت و تاکتیکی در این پژوهش جایگاهی ندارد. مثال دیگر: «طراحی الگوی توسعه نیروی انسانی مدیر برای صنایع اتومبیل سازی ایران» در این پژوهش منظور از مدیر، مدیران میانی و ارشد بوده و مدیران اجرایی جایگاهی در این تحقیق ندارند.

ب) دامنه مکانی: مشخص کننده گستره مکانی است که پژوهشگر روی آن مطالعه می نماید. مثال: «طراحی الگوی توسعه اجتماعی برای جنوب تهران» مناطق ۱۰ تا ۱۸ مدنظر بوده و منطقه های ۱۹ و ۲۱ در این تحقیق جایگاهی ندارند. مثال دیگر: «مطالعه ای بر توسعه بازرگانی خصوصی در استانهای جنوبی ایران» بر روی استانهای فارس، کرمان و خوزستان، بنابر این استانهای هرمزگان، سیستان و بلوچستان و بوشهر در این پژوهش جایگاهی ندارند.

ج) دامنه زمانی: چنانچه پژوهش از نوع مقطعی باشد، در دامنه، زمان مورد نظر مرقوم می گردد. مانند انجام پژوهش بر روی فقر و بی سوادی در سال ۱۳۹۵ انجام پذیرفته است. اما اگر پژوهش از نوع طول زمان باشد باید سال مبنا و سال انتها مطرح گردد. مثال: «روند فقر، بی سوادی و اعتیاد در جنوب تهران: ۱۳۷۰-۱۳۹۰»

۹- امکانات پژوهش (Research facilities):

در این قسمت چنانچه پژوهشگر از امکانات کاملا استثنایی که افراد دیگر برخوردار نبوده استفاده کرده باشد، این امکانات را ذکر کرده و در غیر این صورت این عنوان را حذف می کند.

مثال: در موضوع «مدیریت در متون دین مبین اسلام» تسلط به زبان عربی می تواند امکانات پژوهشی باشد.

۱۰- محدودیت های پژوهشی (Research limitations):

چنانچه پژوهشگر با محدودیتهای کاملا استثنایی مواجه باشد آنها را ذکر کرده و در غیر این صورت چیزی نمی نویسد.

نکته: از کاربرد واژه های مطلق در پژوهش می بایست خود داری نمود. لغاتی مانند «عدم» و یا «کمال» که واژگانی مطلق هستند بکار برده نمی شوند. می توان به جای «عدم همکاری» درج نمود «کاستی در همکاری».

۱۱- تعریف، مفاهیم و واژه ها (Terms & Definitions):

مفهوم ترکیبی از واژه ها است که مفهوم تازه ای را بیان می کنند. بهترین واژه های کلیدی موجود در عنوان، اهداف، سوالات و فرضیات پژوهش می باشند که به دو صورت زیر تعریف می گردند:

- تعریف نظری یا مفهومی (Conceptual definition): هر واژه در ابتدا به صورت نظری با تئوریکال، همراه با استنادات، تعریف ارایه شده توسط اندیشمندان و نظریه پردازان مطرح می گردد.

- تعریف عملیات (Operational definition): تعریف عملیاتی هر واژه یا مفهوم به یکی از دو شکل زیر صورت می پذیرد:

- یا پژوهشگر تعریف عملیاتی آن واژه یا مفهوم را دقیقاً منطبق بر یکی از توصیفات نظری می‌بیند.
- یا آنکه با الهام از تعاریف نظری خود به ابداع یک تعریف عملیاتی از آن واژه یا مفهوم می‌پردازد.

تعاریف نباید از موازین علمی جدا باشند.

فصول آزمایشی (Tentative chapters):

فصول یک رساله دکتری یا کتاب به دو دسته فصول الزامی و فصول ایجابی تقسیم می‌شوند. از ابتدا می‌خواهند بدانند که روند پژوهشی پژوهشگر یا دانشجو به کدام سمت و سو در حرکت است و شامل چه بخشهایی خواهد بود. بنابر این انتظار می‌رود که در پروپوزال نیز فصول آزمایشی رساله به شرح ذیل مطرح گردد. تذکر ۱: بر اساس نوع پژوهش و همچنین تعداد متغیرهای پژوهش فصول یک رساله یا پایان نامه شکل می‌گیرد. تذکر ۲: کلیه فصول رساله یا پایان نامه در ابتدا با یک مقدمه شروع می‌گردد که در این مقدمه اشاره‌ای به زمینه اصلی آن فصل و سپس عناوین فرعی که در آن فصل خواهد آمد می‌نماید.

الف) فصول الزامی:

۱- فصل اول: معرفی پژوهش (Research introduction)

- I. مقدمه
- II. بیان مساله
- III. اهمیت پژوهش
- IV. وجوه تمایز
- V. دامنه
- VI. اهداف پژوهش
- VII. نوع و روش
- VIII. سوالات
- IX. فرضیات
- X. امکانات
- XI. محدودیت
- XII. تعریف مفاهیم و واژگان

۲- فصل دوم: پیشینه پژوهش:

این فصل، شامل ۳ یا ۴ عنوان می‌باشد.

- I. مقدمه
- II. تاریخچه

- III. چارچوب نظری یا مفهومی: جایگاه مفاهیم و ارکانی که مرتبط با کار پژوهش می‌باشد را همراه با استنادات در این بخش مطرح می‌گردد. نباید فراموش کرد که در این قسمت صرفاً استنادات به کتاب‌ها می‌باشد.
- IV. مروری بر پژوهش‌های مربوطه: صرفاً استنادات در این بخش به مقاله‌های علمی و گاه رساله‌های دکتری صورت می‌پذیرد.
- V. مدل مفهومی: در پژوهش‌های کیفی عمدتاً مدل مفهومی در آخرین قسمت این فصل درج می‌گردد. ولی در پژوهش‌های کمی معمولاً مدل مفهومی در پایان فصل سوم می‌آید.
- نکته بسیار مهم: مدل مفهومی در واقع نموداری است که در آن رابطه بین متغیرهای اصلی و وابسته نشان داده می‌شود. ضمناً در ذیل نمودار باید منبع یا منابع مربوط به این متغیرها ذکر شود. (علامت تاثیر گذاری «→» و رابطه «↔») متغیرهای مداخله‌گر و تسهیلگر در مدل مفهومی کاربردی ندارند. اگر بخواهیم رابطه بین متغیرها را بسنجیم و یا در جایی که نمی‌دانیم کدام متغیر وابسته و کدام مستقل است از پیکان دو سویه استفاده می‌کنیم.

۳- فصل سوم: روشها و مراحل انجام پژوهش (Scope/Research method/Methodology):

منحصراً در پژوهش‌های آزمایشی محض فقط از یک روش استفاده می‌گردد ولی در سایر پژوهش‌ها ترکیبی از روشها بکار گرفته می‌شود. عناوین این بخش شامل:

- I. مقدمه
- II. نوع و روشهای پژوهش به کار رفته
- III. جامعه، نمونه و روش نمونه گیری
- IV. ابزارهای پژوهشی
- V. روایی و پایایی ابزارهای پژوهشی
- VI. شیوه گرد آوری داده‌ها
- VII. متغیرها
- VIII. نوع آمار و نرم افزار مورد استفاده
- IX. شیوه تحلیل داده‌ها